

ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА
ЛОДЗЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УНІВЕРСИТЕТ ВІТАУТАСА МАГНУСА
РУСЕНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АНГЕЛА КИНЧЕВА
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПАВОЛА ЙОЗЕФА ШАФАРИКА
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ
БУКОВИНСЬКИЙ ЦЕНТР МЕДІАЦІЇ
ТРНАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УНІВЕРСИТЕТ ЛОТАРИНГІЇ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
АСОЦІАЦІЯ ФАХІВЦІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА
ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА
УНІВЕРСИТЕТ МАТЕЯ БЕЛА
МОЛДОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРАВНИЧИЙ ЦИТ
ЦЕНТР УКРАЇНСЬКО-ЄВРОПЕЙСЬКОГО НАУКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

VIII Міжнародний правничий форум

ПРАВА ЛЮДИНИ ТА ПУБЛІЧНЕ ВРЯДУВАННЯ

(до 150-річчя заснування Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича)

30 травня 2025 року



Львів – Торунь
Liha-Pres
2025

*Рекомендовано до друку Вченою радою
юридичного факультету Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича
протокол № 13 від 22.05.2025 р.*

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЙ:

Білокурський Руслан – д.е.н., професор, ректор Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна.

Вдовічен Віталій – д.ю.н., професор, декан юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна.

Лученко Дмитро – д.ю.н., професор, проректор із наукової роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Україна.

Серебрянський Дмитро – к.е.н., доцент, виконувач обов'язків ректора Державного податкового університету, Україна.

Коломоєць Тетяна – д.ю.н., професор, член-кореспондент НАПрН України, заслужений юрист України, декан юридичного факультету Запорізького національного університету, Україна.

Вацко Адріан – доктор філософії, декан юридичного факультету Університету Матея Бела, Словаччина.

Паліонієне Нерінга – доктор наук, декан юридичного факультету Університету Вітовта Великого, Литва.

Баш Сергій – д.ю.н., професор, декан юридичного факультету Молдовського державного університету, Молдова.

Пасвенскене Аушріне – доктор наук, доцент кафедри приватного права, заступник декана юридичного факультету Університету Вітовта Великого, Литва.

Ольшовська Андреа – доктор філософії, професор, заступник декана юридичного факультету з міжнародних зв'язків Трнавського університету, Словаччина.

Флорчак Ізабела – доктор філософії, заступник декана з питань міжнародного співробітництва та проєктів факультету права та адміністрації Лодзького університету, Польща.

Крункова Альона – доктор наук, заступник декана юридичного факультету Університету імені Павола Йозефа Шафарика, Словаччина.

Москалі Біолета – доктор філософії, Університет Лотарингії, Франція.

Пономаренко Юрій – д.ю.н., доцент, завідувач кафедри кримінального права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, голова ГО «Всеукраїнська асоціація кримінального права», член робочої групи з питань розвитку кримінального права Комісії з питань правової реформи при Президентові України, Україна.

Колпаков Валерій – д.ю.н., професор, завідувач кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету, Україна.

Коларов Емануїл – д.ю.н., доцент кафедри адміністративного права та процедур, адвокат, завідувач кафедри публічного права Русенського університету імені Ангела Кинчева, Болгарія.

Діхтієвський Петро – д.ю.н., професор, академік Національної академії наук вищої освіти України, завідувач кафедри адміністративного права та процесу Інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Україна.

Кобилецький Микола – д.ю.н., професор, завідувач кафедри адміністративного та фінансового права юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка, Україна.

Коваль Микола – к.ю.н., професор кафедри адміністративного права, процесу та митної безпеки Державного податкового університету, Україна.

Жаровська Галина – д.ю.н., доцент, завідувач кафедри кримінального права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна.

Гаврилюк Руслана – д.ю.н., професор, завідувач кафедри публічного права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна.

Ковбас Ігор – д.ю.н., доцент кафедри публічного права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна.

Ющик Олена – к.ю.н., доцент кафедри кримінального права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна.

Білокурська Олена – к.ю.н., доцент кафедри публічного права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна.

Бабін Ігор – к.ю.н., доцент кафедри публічного права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна.

Крайній Павло – к.ю.н., доцент кафедри публічного права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна.

Віхляєв Михайло – д.ю.н., професор, директор Центру українсько-європейського наукового співробітництва, Україна.

Права людини та публічне врядування: матеріали
П 68 VIII Міжнародного правничого форуму, м. Чернівці, 30 травня 2025 р.
Львів – Торунь : Liha-Pres, 2025. – 456 с.

ISBN 978-966-397-501-6

УДК 342.7+351(062.552)

ISBN 978-966-397-501-6

©Чернівецький національний
університет імені Юрія Федьковича, 2025
© Українсько-польське наукове видавництво
«Liha-Pres», 2025

СЕКЦІЯ 6. КРИМІНАЛЬНА ЮСТИЦІЯ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Деякі проблеми реалізації міжнародно-правових зобов'язань України у зв'язку з ратифікацією Конвенції Ради Європи про правопорушення, пов'язані з культурними цінностями

Акімов Михайло Олександрович367

Кримінологічні аспекти насильства щодо жінок, причини, наслідки та механізми ефективного запобігання

Батраченко Тетяна Сергіївна370

Загальні засади кримінальної відповідальності державних службовців в умовах правового режиму воєнного стану

Ганзюк Олександра Олександрівна374

Кримінально-правова політика протидії використанню шкідливого програмного забезпечення в умовах воєнного стану

Євдокименко Денис Миколайович377

Трансформація кримінального провадження в особливий період: нормативні інструменти та правові запобіжники

Застрожнікова Катерина Сергіївна379

Прояви корупції у сфері регулювання земельних правовідносин в умовах воєнного стану та імплементації європейських стандартів врядування в Україні

Ключко Альона Миколаївна, Зеленський Олексій Миколайович383

Merkmale der Anwendung von strafprozessualen Zwang gegen Journalisten

Kovbas I. W., Balkovyi A. M.387

Кіберрозвідка і контррозвідка в Україні: правові межі під час воєнного стану

Ларченко Марина Олександрівна390

Римський статут у практиці Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду

Марченко Андрій Романович393

Щодо згвалтування як злочину проти людяності

Мікус Мар'яна Володимирівна396

Порушення права особи на захист: особливості покарання

Перелигіна Раїса Володимирівна, Собчук Антон Юрійович401

Особливості фіксування правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби

Попович Мирослав Вікторович404

Систематичність як ознака домашнього насильства

Продан Тетяна Василівна407

Судове міжнародне співробітництво у кримінальних справах

Снігур Микола Васильович410

Література:

1. Інтерв'ю голови Верховного Суду Станіслава URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/zmi/1638220>
2. Кримінальний кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
3. Попович М.В. Особливості ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань (ЄРДР) та інформаційно-телекомунікаційної системи на етапі досудового слідства. Том 4 № 85 (2024): Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. С. 393-398.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України з постатейними матеріалами практики КСУ, ВСУ, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ : наук.-практ. посіб. / за заг. ред. А. В. Столітнього. Київ : Норма права, 2020. 1504 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-501-6-109>

СИСТЕМАТИЧНІСТЬ ЯК ОЗНАКА ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Продан Тетяна Василівна

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права,*

*Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна*

Насильство – це негативне явище, яке існує у нашому суспільстві та проявляється у різноманітних формах. Однією з найпоширеніших форм насильства є домашнє насильство, яке існує в усіх країнах світу. Саме тому проблема домашнього насильства має глобальний характер та потребує ефективних заходів боротьби не лише на національному, але й на міжнародному рівні.

Відповідно до статичних даних Генеральної прокуратури України впливає, що рівень кримінальних правопорушень протягом 2022-2024 років є достатньо значним. Так, станом на 2024 рік обліковано 2807 кримінальних правопорушень у виді домашнього насильства, що на 102 кримінальних правопорушень більше порівняно з 2023 роком, та на 1113 – більше порівняно з 2022 роком. Загалом, це свідчить про динамічне зростання, а саме – на +3,8% порівняно з 2023 роком, та – на +80,8% порівняно з 2022 роком, кількості зареєстрованих кримінальних правопорушень [1]. Відповідно, ми приходимо до

висновку, що фіксується негативна тенденція, а саме зростання кількості кримінальних правопорушень у даній сфері. Водночас, на нашу думку, рівень домашнього насильства, який аналізується протягом

2022-2024 років не повною мірою відображає стан даного явища, оскільки даний вид кримінально протиправного діяння: по-перше, характеризується досить високим рівнем латентності, а по-друге, у судовій практиці не має єдиного підходу до застосування норми ст. 126-1 КК України в контексті такої ознаки як «систематичність».

Так, у ст. 126-1 КК України визначено, що домашнє насильство: «умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи» [2].

Відповідно до вищевикладеного, ми бачимо, що однією з обов'язкових ознак з об'єктивної сторони для кваліфікацій дій за ст. 126-1 КК України є така ознака як «систематичність». Проте, дана норма не містить чіткого роз'яснення, що варто розуміти під «систематичним вчиненням фізичного, психологічного або економічного насильства». Це в свою чергу призводить до того, що при кваліфікації даного діяння суди не однаково тлумачать відповідну ознаку, що породжує відсутність єдиної практики при її застосуванні.

У кримінальному праві є усталена практика, що під систематичністю варто розуміти вчинення кримінально протиправного діяння три і більше разів. Так, суддя Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду Надія Стефанів також відзначила, що під систематичністю потрібно розуміти: «вчинення трьох або більше діянь, які пов'язані однаковими або подібними об'єктами, вчиняються в межах однієї й тієї самої форми вини та спрямовані на досягнення загального результату» [3]. Наприклад, відповідно до Вироку Самбірського міськрайонного суду Львівської області ОСОБУ_5 визнано винним у вчиненні дій передбачених за ст. 126-1 КК України за наступних обставин: 05 лютого 2022 року перебуваючи за місцем свого проживання, вчинив відносно ОСОБА_4 психологічне насильство, заподіявши їй психологічне страждання. Попередньо, даним судом ОСОБУ_5 було притягнуто 04 червня 2021 року та 29 листопада 2021 року до адміністративної відповідальності за вчинення домашнього насильства за ст. 173-2 КУпАП відносно ОСОБА_4 [4]. Як бачимо, під систематичністю суд розглядає вчинення діяння втретє, за жодне з яких не було притягнуто до кримінальної відповідальності, але було притягнуто двічі до адміністративної відповідальності за ст. 173-2 КУпАП. Водночас Вирок Ватутінського міського суду Черкаської

області дозволяє стверджувати, що під систематичним домашнім насильством необхідно розуміти вчинення діяння вчетверте. Зокрема, суд наголосив на тому, що: «якщо особу не менше трьох разів притягували до адміністративної відповідальності за вчинення насильства в сім'ї за ст. 173-2 КУпАП – це є підставою для відкриття кримінального провадження щодо такої особи» [5]. Існує також інша позиція, яка відображена у Вироку Кам'янка-Бузького районного суду Львівської області. Згідно з цим вироком, ОСОБА_4 був визнаний винним у вчиненні систематичного домашнього насильства: 19 березня 2020 року, 22 березня 2020 року, 3 квітня 2020 року та 28 квітня 2020 року він вчинив фізичне та психологічне насильство щодо своєї доньки ОСОБА_5, порушивши заборонний припис, винесений працівниками поліції. Це призвело до фізичних і психологічних страждань потерпілої, її емоційної залежності та погіршення якості життя [6]. Як бачимо, у даному випадку під систематичним вчиненням суд розглядає вчинення даного діяння більше трьох разів за жодне з яких особу попередньо не було притягнуто до адміністративної відповідальності за ст. 173-2 КУпАП.

У Верховному Суді щодо даного питання була сформована своя позиція. Так, відповідно до Постанови Верховного Суду від 25 лютого 2021 року у судовій справі № 583/3295/19 зазначено, що: «словосполучення «систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства» описує діяння. Закінченим кримінальне правопорушення вважається з моменту вчинення хоча б однієї із трьох форм насильства (фізичного, психологічного чи економічного) втретє, у результаті чого настав хоча б один із вказаних в законі наслідків. При цьому не має значення, чи було відображено в адміністративному протоколі поліції, в обмежувальному приписі чи в іншому документі факт перших двох актів насильства. Факт документування має значення для доказування систематичності, але не більше ніж інші передбачені законом докази. Шкода фізичному або психологічному здоров'ю потерпілої особи, передбачена ст. 173-2 КУпАП, саме з метою відмежування від шкоди, визначеної ст. 126-1 КК України, не охоплюється поняттям «фізичні або психологічні страждання, втрата працездатності, емоційна залежність, погіршення якості життя потерпілої особи»» [7]. З вищевикладеного випливає, що Верховний Суд, розкриваючи зміст ознаки «систематичність» зазначає, що під нею слід розуміти вчинення діяння втретє, причому попередні два акти насильства не обов'язково повинні бути офіційно зафіксовані.

Таким чином, для правильної кваліфікації дій, передбачених ст. 126-1 КК України, у контексті ознаки «систематичність», а також для усунення прогалин у судовій практиці, необхідно доповнити ст. 126-1 КК України приміткою, в якій буде розкрито зміст ознаки «систематичність» домашнього насильства.

Література:

1. Генеральна прокуратура України. URL: <https://www.gp.gov.ua/> (дата звернення: 25.04.2025).
2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 25.04.2025).
3. Верховний Суд. Однією з умов кримінальної відповідальності за домашнє насильство є те, що воно має бути систематичним – суддя ККС ВС. URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/pokazniki-diyalnosti/navch_suddiv_praciv_aparativ_2021/1322501/ (дата звернення: 25.04.2025).
4. Вирок Самбірського міськрайонного суду Львівської області від 01 червня 2022 року, судова справа № 452/837/22 (провадження № 1-кп/452/232/2022). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104573168> (дата звернення: 25.04.2025).
5. Домашнє насильство: прояви та відповідальність – роз'яснює Ватутінський міський суд Черкаської області. URL: <https://court.gov.ua/press/general/656541/> (дата звернення: 25.04.2025).
6. Вирок Кам'янки-Бузького районного суду Львівської області від 11 березня 2021 року, судова справа № 446/866/20 (провадження № 1-кп/446/75/21). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95560503> (дата звернення: 25.04.2025).
7. Постанова Верховного Суду України від 25 лютого 2021 року, судова справа № 583/3295/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95213443> (дата звернення: 25.04.2025).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-501-6-110>

СУДОВЕ МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВАХ

Снігур Микола Васильович

*аспірант кафедри процесуального права,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна*

Судове співробітництво у кримінальних справах ґрунтується на принципі взаємного визнання вироків та судових рішень і включає заходи щодо наближення законодавства держав-членів у кількох сферах. Лісабонський договір створив міцнішу основу для розвитку сфери кримінального правосуддя, водночас наділивши Європейський парламент новими повноваженнями.